

امتیازنامه بانک ملی ایران

چون اراده خاطر الهام مظاهر ملوکانه بر این علاقه فرموده که محض تکبیل علامت رفت و انتتاج ابواب ثروت و سعادت نسبت بقاطبه اهالی دولتخواه ایران اداره بانک ملی در تمام ممالک محروسه تاسیس و دایر بشود بموجب این فرمان همایون که از تاریخ شهر ذیحجه العرام ۱۳۲۴ یون: قبل شرف صدور می باید دولت علیه ایران اجازه ایجاد بانک ملی مؤسسین بانک مزبوره مرحمت نموده و محض تشویق مؤسین و امیدواری عموم ملت ایران امتیازات مندرجه در این فرمان همایون را مطابق فصول مرقومه بیانک ملی ایران واگذار میفرماید .

فصل اول - بانک ملی از شرکت عامه تبعه ایران تشکیل و ایجاد می شود که هر کس بتفارت وجهی در بانک گذارده سهام از بانک بگیرد .

فصل دوم - جمیع هایدات دیوانی از هر قبیل در طهران و سایر بلاد باید تحویل بانک ملی شود و تمام مخارج دولت را از هر قبیل این بانک بخواه وزیر مالیه خواهد پرداخت .

فصل سوم - بانک ملی میتواند معاملات زراعتی و رهن املاک را بقانون شرع مطاع بنماید و همچنین خرید و فروش بروات تجارتی داخله و خارجه و قرض و استقراض را بتراضی طرفین دایر نماید .

فصل چهارم - مطابق قرارداد جداگانه که مرتب خواهد شد حق امتیاز بلیت رایج (بانک نوت) در تمام ممالک محروسه بعد از انقضای مدت امتیاز بانک شاهنشاهی یا انقراض حق امتیاز آن بموجب قرار نامه بالا انحصار مخصوص بانک ملی خواهد بود .

فصل پنجم - بانک ملی حق دارد در تمام نقاط ایران احداث شعبه های آن مطابق قراردادیکه بعد مرتب خواهد شد بنماید و همینطور می تواند راه های شوسته را با استثناء آنچه امتیاز سابق ب دیگران داده شده بموجب قرار داد جداگانه احداث نماید و اگر دیگری برای کشیدن راه آهن و شوسته حاضر مکررد بانک ملی یا تساری شروط حق تقدم خواهد داشت .

فصل ششم - بانک ملی می تواند در اراضی موات و املاک دولتی انکشاف و استخراج معادن نماید و از منافع و عوائد آن بمذاوض کلیه مخارج صدی ده بدولت علیه عاید دارد و سایر شروط بموجب قرارداد جداگانه است که بین دولت و بانک ملی منعقد خواهد شد و هر گاه معادن طلا و نقره و جواهرات این بانک انکشاف و استخراج نماید حق دولت از منافع آن بموجب قرارداد جداگانه خواهد بود .

فصل هفتم - دولت علیه امتیاز فواصی در خلیج فارس و استخراج مروارید را ب بانک ملی ایران واگذار میفرماید صدی ده از منافع حاصله حق دولت خواهد بود .

فصل هشتم - در مواقعی که برای مسکوکات رایجه نقره جهت ضرابخانه دولتی لازم شود این بانک در آوردن نقره و فروش بضرابخانه حق تقدم خواهد داشت با تساوی شروط .

فصل نهم - از آنجا که معاملات خزانه دولت راجع باین بانک است و در در آیه بلیت بانک هم توسط این بانک منتشر خواهد شد لهذا دولت علیه حق مأمور کردن و توقیف مفتش برای این بانک خواهد داشت که در تمام امور این بانک تفتیش و رسیدگی نماید مفتشین مذکور هر وقت

مقتضی بدانند می توانند انجمن اداره و انجمن عمومی شرکاء را اختیار و احضار نمایند و در مشاورت آنها خود حاضر شده و داخل مذاکرات بشوند و نیز هر زمان می توانند رسیدگی بفاقرات و مصاحبات و معاملات بانک نمایند .

فصل دهم - فروش و انتقال و امتیازات مندرجه درین فرمان بشبه و با شرکت خارجه از هر قبیل که باشد قویا ممنوع و کانام یکن خواهد بود و همگذا فروش و انتقال سهام این بانک بشبه خارجه نیز ممنوع و از درجه اعتبار ساقط است و اگر بوراات یا تبدیل تابعیت باشد باید در مدت یکسال بشبه داخله فروخته شود و اگر صاحب اینگونه سهام در فروش آنها مسامحه نماید انجمن عمومی شرکاء باید در موقع اجلاس سالیانه سهم او را از شرکت تبدیل بنقد نموده و وجه سهام او را امانتاً در بانک نگاه دارند تا صاحبش بیاید و بگیرد .

فصل یازدهم - در مواردیکه برای دولت علیه تظواهری بطور استقراض لازم باشد این بانک باندازه یک خمس سرمایه خود را بموجب قرار داد جداگانه بدولت قرض خواهد داد .

فصل دوازدهم - مدت امتیاز این بانک ۱۱۰ سال است پس از انقضای مدت بانک ملی حق دارد با شرایط مقتضیه وقت تجدید امتیاز بنماید .

حاجی محمد اسمعیل آقا - در آن شرط وراثت یک اشکالی بنظر میآید دیگر مجلس نمایانم چه طور مصلحت میداند .

آقا سید حسین - آن کافذی که باید نوشته شود در باب شیلات بصدارت این هم خوبست که در آنجا درج کنید که سپهبد زمانیکه گمرک با او بوده است صد و پنجاه هزار تومان مال دولت را خورده است و حساب پس نداده مقاصد حساب نهدارد حالا میخواهد برود بحکومت رشت در روز هم که مذاکره شد ما از گذشته حق داریم صحبت کنیم اول حساب خود را رسیدگی کند آنوقت برود بحکومت .

رئیس - این مطلب بکلی خارجست و ربطی باین موضوع ندارد در ده سال پیش گمرک با او بوده است بر فرض هم بغواهد رسیدگی کنید ربطی باین کافذ ندارد .

آقا سید حسین - چرادر همان ذیل اشاره بشود بصدارت که اول این حساب را رسیدگی کند بعد برود بحکومت .

**مذاکرات دارالشورای ملی
یکشنبه ۵ شهر ذیحجه الحرام**

آقا سید محمد مجتهد - عریضه از اهل تنگابن داده بودند قرائت شد که حکومت این جا مانع از انتخابست مجلس در این باب حکمی بنماید که انتخاب صورت بگیرد .

آقا سید محمد تقی - این مطلب در عهده وزیر داخله است .

حاجی شیخعلی - این نویسنده خیلی جرأت کرده است که اینقدر نوشته است .

آقا میرزا ظاهر - دیروز هم در این باب مذاکره شده بود ولی باید بوزیر داخله رجوع کرد .

آقا سید محمد - پس خوبست در این باب بوزیر داخله چیزی بنویسید که حکم کند مانع از انتخاب نباشد .

(صورت مجلس دیروز را آقا سید تقی قرائت کرد) .

آقا سید محمد - در باب امتیاز لیا نازف با از ازلگی تلگراف کرده اند که بتعریک مرفضین مارا میگیرند حبس میکنند و ظلم و تعدی مینمایند آخر فراری در این باب داده نشد .

آقا میرزا محسن - بنشد در این باب بصدارت تشکی از وزیر امور خارجه بنویسند .

آقا سید محمد - همین امش می نویسد جوابی داده نمیشود فایده اش چیست ؟

صورتی که در این باب بصدارت نوشته بودند و از تسامح و تامل وزارت خارجه در این امر تشکی کرده بودند قرائت شد .

آقا میرزا ظاهر - آیا در نظامنامه هست که در هر باب اگر وزیر مسئول طفره و تسامح کرد باید بصدارت رجوع و ایشان از وزیر بغواهند یا آنچه تکلیف است در مقام طفره باید بالنسبه بوزیر مسئول بعمل بیاید .

آقا سید حسین - همین است که میگویند می شود متصل بصدارت نوشت .

حسنعلی خان - این کاغذ وزارت خارجه بیش از نظامنامه نوشته شده باید (گفتند که اگر نوشته شده قبل و هم بعد) .

حسنعلی خان - ضرری ندارد این دفعه هم بصدارت بنویسید بعد تکلیف معین است .

آقا میرزا ظاهر - اما تسامح میکنیم همین است که هست یعنی هیچ کاری از پیش نمبرود .

امین التجار - حالا این طور که بصدارت نوشته اند این دفعه بفرستید عیبی ندارد .

آقا میرزا محمود اصفهانی - تا نظامنامه نیامده بود جناب رئیس می گفتند ما هنوز نظامنامه نداریم حال که نظامنامه آمد آن هم بتکلیف خودمان بقانون نظامنامه عمل نمیکنیم .

رئیس - پس شما نظامنامه را نخواهید .

آقا میرزا محسن - در نظامنامه چه هست که منافی با این ترتیب است در موقع طفره باید بصدارت رجوع کرد .

حاجی شیخ علی - در باب وزیر دول خارجه در اینجا مطلبی دارد خوبست بغواهند تا معلوم شود (دوفصلی که متعلق بوزیر مسئول بود قرائت شد) که خلاصه مضمون آن این است:

مطلبی که توضیح آن از وزیر مسئول خواسته شود وزیر اجزواب ناگزیر است وبدون عذر موجه نباید از اندازة اقتضا تاخیر شود .

و در صورتیکه مستور داشتن مطلبی موافق صلاح دولت و ملت باشد باید بعد از مدت معین در مجلس اظهار شود .

آقا میرزا ظاهر - این فصول نظامنامه قانون دولت هست یانه هر گاه وزیر مسئول مخالفت با این قانون نماید باید عزل او را از پیشگاه همایونی خواست .

آقا میرزا محسن - تا وقتیکه حاضر نشده و عذرش ثابت نشده نمیتوان عزلش را خواست .

آقا میرزا ظاهر - طفره و تامل هم مثل عدم عذر است چه فرق میکنند .

آقا شیخ حسین - در چندی قبل در وقت

صدیق السلطنه -- تا حال مأموریت برقی نداشتیم و منتظرم نقطی ظاهر شود هر نومی که وزارت معادن دستور العمل دادند عمل کنم.

آقامیرزا طاهر - بگوئید حقوق خودشان را می گیرند یا نه ؟

سعدالدوله - البته می گیرند.

آقامیرزا طاهر - مقصود همین است دیگر برونه برای چه ؟

رئیس - دیگر اینها خارج از مسئله است از مطلب خارج نشوید.

سعدالدوله - غرض این بود که این را بورتی که بمن داده بودند در بابت عملیات سه خارجه مستند مجلس خواست در این باب کیفیت امتیاز او را بداند که بچه ترتیب است حال که فهمیدیم ایرانی هستند ولی باید آن سی نفر را که خارجه اند هم معلوم کنید چه کاره هستند.

در باب امتیاز شیخ الملک مدتی است مذاکره شده صلاح میدانید او را ختم کنید.

رئیس - بلی چه ضرر دارد .

سعدالدوله - جناب وزیر معادن در بابت امتیاز شیخ الملک خوبست امتیازنامه آنرا بخوانند.

وزیر - صورتش را داده بودیم بمجلس.

سعدالدوله - من اینقدر می دانم که در پیانه وزارت خانها دفتر وزارت معادن از همه مرتب تر است بعد امتیازنامه شیخ الملک را قرائت کردند.

وزیر معادن - این صورت امتیازنامه را دولت نوشته است داده است وزارت معادن مجبور نیست که بگوید صحیح است مجلس رسیدگی بکند هر طوری که تصویب کردند همان طور در دفتر ضبط می شود.

سعدالدوله - بس خوبست اینکه صورتها در کمیسیون اصلاح بشود بعد بیایند در مجلس.

وزیر - بسیار خوب کمیسیون بکنند.

سعدالدوله - باجناب رئیس است .

رئیس - یک دفعه در مجلس بخوانند بعد کمیسیون بکنند.

آقامیرزا محمود خوانساری -- باید صورت اورام چاپ بکنند بدهند بوی کلا تادقت کنند و مذاکره نمایند .

سعدالدوله - خیلی خوبست اینکار با ایشانست که بکنند (بعد از اتمام قرائت آن)

صدیق حضرت - چند روز قبل امتیاز نامه طارم قرائت شد گفتند باید بانک ملی تکلیف کرد اگر او قبول میکند بنها والا امتیاز آنرا اصلاح کنند و بصاحب امتیاز نامه داده شود.

آقا سید حسین - این امتیازات بانک ملی داده شده است .

سعدالدوله - اگر در معادن نقط چیزی غیر از آن استکشاف شود چه صورت دارد .

خیاط باشی - آن مندو نهائی را که بردند از نصر شیرین بخار چه آنها چه بوده است .

سعدالدوله - بس میدانید چرا نمیگوئید ؟

وزیر معادن - شماستدی دارید از برای این مطالب با اینکه شما گفته اند و میگوئید.

خیاط باشی - عرض میکنم که این مطلب را کسانی که آنجا را دیده اند گفته اند .

صدیق السلطنه - آنوقت که در نصر شیرین چاه میکنند بنه مأمور نبودم کتابچی خان بود .

آقا سید مهدی - اثبات آن هم ممکن است هستند اشغالی که اطلاع دارند .

سعدالدوله - اینکه گفتیم کیسیر دولت باشد برای این کارهاست هر گاه کیسیر بود دیگر این حرفها زده نمیشد .

آقا سید محمد تقی - کیسیر را بعضی میدانند خوبست فارسی بفرمائید .

سعدالدوله - من زبانم هادت کرده است نمیتوانم مدتی فکر کنم برای معنی يك لفظ یا زنده

صالحت غیر از این نمیتوانم بگویم عنبر میخواهم بعدا آقایان بدانند که من چه میگویم مقصود از کیسیر چیست و هم (کیسیون) و (کیبانی) اینها همه فرانسه است .

آقا سید حسن تقی زاده - عرض میکنم که تا چندی قبل این ترتیب امتیاز دادن و گرفتن در ایران

معمول و مرسوم نبوده است همه اینها برداشت از خارجه است این امتیاز نامه ما را اغلب همان صاحبان

امتیاز می نویسند بترتیب آنچه وقتی که ترجمه شود زیادات خیلی دارد مثل اینکه آنچه خوب محتاجت

از چنگل قطع کند یا فلان و فلان اینها را خوبست اسقاط کنند .

رئیس - البته بعدا باید بنظر مجلس برسد اصلاح خواهد شد .

سعدالدوله - مقصود خیاط باشی از میانه نرود .

وزیر معادن - اگر سند داشته باشند صحیح است **خیاط باشی** - سند را هم تحصیل میکنیم و

اثبات می نمایم . **حاجی سید باقر** - من خودم آنجا بوده ام که چند

قاطر بار کرده بودند میبردند هر چه جو یا شده ایم که چه چیز است گفته اند خاکبست که میبرند .

پسر کتابچی - (۱) آن خاک معدن نقط بوده است که برای امتحان برده اند .

سعدالدوله - معلوم شد میگویند خاک همان معدن بود .

حاجی معین التجار - رسم است وقتی که چند ذرع چاه کنند فوری از آن خاک را برای امتحان

حمل میکنند میبرند . **سیدالحکما** - برای امتحان یکبار یک لنگه

چقدر باید ببرند بار بار هم برای امتحان است . **رئیس** - شش نفر از برای کمیسیون تعقیق

این مطلب معین شدند . **سعدالدوله** - بسیار خوب مشغول شوند .

حاجی سید نصر الله - این شرکت مصنوعی که این صاحب امتیاز کرده است برای کمیای کافی بود .

رئیس - چه فرقی میکند منظور بول دادن و اداره کردن است .

سعدالدوله - حالا باید کافی دانست آنوقت که اقدام می کردند بایست حرف زد که کسی چیزی نکفت .

آقا میرزا محسن - از بابت تراموه چیزی خدمت شما نوشته بودند خوبست قرائت شود .

سعدالدوله - صورتی دادند اینجا پیش من نیست .

(۱) و کبل نبود .

بعد امتیاز نامه بانک ملی را قرائت کردند با

باین فصل که :

بعد از انقضای مدت امتیاز بانک شاهنشاهی این امتیاز راجع ببانک ملی است .

آقا سید محمد تقی - امتیاز بانک شاهنشاهی معلوم نیست چند سال است .

سعدالدوله - شصت سالست .

(در فصلی که باید ممتش از جانب دولت رسیدگی نماید)

سیدالحکما - خوب بود که مفتش در سال یکمرتبه دومرتبه قید بشود که رسیدگی کند .

رئیس - آن مطلب در نظامنامه بانک هست . **سعدالدوله** - سالی یکمرتبه بیشتر لازم نیست .

آقا سید محمد تقی - این تقییش بعهده دولت است یا باخودشان .

رئیس - دولت است .

آقا سید محمد تقی - پس چرا قید نشد . (فصلی که اگر سهم این شرکت بورا بت تبدیل

تابعت بر عبت خارجه تعلق باید در مدت یکسال بآید بهاحیان شرکت بفروشد مطرح شد)

آقا سید محمد مجتهد - اگر تا یکسال نفروخت چه میشود .

آقا میرزا طاهر - میگوید اگر بورا بت با تبدیل نسبت خارجه باشد در مدت یکسال باید بداخله

بفروشد والا حق شرکت ندارد .

حاجی سید نصر الله - فرض اینست که این مطلب باید واضح باشد شرکتش که باطل میشود آن

وقت پولش بچه نحواست این مسئله توضیح لازم دارد . **حاجی سید محمد** - اینهم امتیاز نامه بود

که خوانده شده است با اینکه صاحب امتیاز ملت هستند چقدر دقت و احتیاط میشود .

آقا سید محمد مجتهد - بعد از بطلان اشتراک پولش چه میشود .

آقامیرزا محسن - شرکتش باینست در خارجه این طور معمول است که حق شرکت دارد ولی حق

امتیاز ندارد .

رئیس معنیش اینست که بول او یا بطور امانت است یا منقعت میگیرد و در بانک هست حق سهام و

شرکت امتیازی ندارد .

حاجی سید محمد - آقای رئیس خوبا - امروز این مسئله را تمام بکنید .

رئیس - اینجا نمیشود باید در اطاق دیگر باشد **آقا سید حسین** - بنا بود دروز در آن سه

مطلب بصدر اعظم چیزی بنویسد . **رئیس** - بلی نوشته شده است .

مذاکرات دارالشورای ملی
سه تنه شهر ذیحجه

آقامیرزا ابوالحسن خان - موقع از برای مذاکره شده است خوبست اجازه بفرمائید .

رئیس - هنوز عده و کلا باندازه کفایت نرسیده است .

صدیق حضرت - چرا کابست فعلاسی و شش نفرند .

رئیس - اول صورت مجلس روز گذشته را بخوانند .

(آقا سید محمد تقی صورت مجلس روز یکشنبه را قرائت کردند)